

A decorative border of colorful flowers (yellow, green, and orange) surrounds the text. The flowers are arranged in a repeating pattern along all four edges of the page.

ĐỀ BÀI
XUÂN QUỲNH
- NGÔI - NHÀ
- THƠ.

Bài làm

Nếu không có tai nạn quái ác ngày 29-8-1988 cướp mất cùng lúc ba tài năng: Xuân Quỳnh, Lưu Quang Vũ và Lưu Quỳnh Thơ, thì mấy ngày nữa chị đã tròn 66 tuổi. Ngày Xuân Quỳnh mất chị mới 46 tuổi, đang tràn đầy sức sáng tạo: đã có tập thơ (in riêng), tập truyện thiếu nhi... Sau ngày chị ra đi đã có nhiều nhà thơ, nhà phê bình đã ghi nhận công lao của Xuân Quỳnh, điều mà trước đó chẳng phải ai cũng thừa nhận. Nhà phê bình Lại Nguyên Ân từng nói: *Có lẽ từ thời Xuân Hương, qua các chặng đường phát triển, phải đến Xuân Quỳnh nền thơ ấy mới lại có một thi sĩ mà tài năng và sự đa dạng của tâm hồn đều được thể hiện ở một tâm cỡ đáng kể như vậy, dồi dào phong phú như vậy. Nguyễn Duy thì đặt Xuân Quỳnh là một trong vài ba cái tên được xếp hàng đầu nếu lập danh sách những nhà thơ tiêu biểu nhất thời nay.* Còn Anh Ngọc lại khẳng định: *Đây là một tài năng phong phú, đặc sắc, với những đóng góp có vị trí đặc biệt trong thơ Việt Nam hiện đại nói chung và xuất sắc nhất trong nữ giới nói riêng.*

Bằng chứng của những đánh giá ấy chính là ngôi – nhà – thơ của Xuân Quỳnh chứ không đơn thuần là lời khen tặng vì đương thời, hơn ai hết chị từng bị *uất ức khi mới vào nghề bị xô đẩy, khinh rẻ nên tôi quyết phải sống. Mà sống tức là phải viết.*

Xuân Quỳnh đã trải qua nhiều năm tháng cơ cực, vất vả. Mồ côi mẹ từ sớm chỉ được học đến lớp 6. Sau này, lận lội nhiều nơi, nhiều nghề chị vẫn cố gắng chăm chỉ tự học. Từ năm 1955, Xuân Quỳnh gia nhập đoàn ca múa Trung ương. Ở đó, chị thành đạt và được đi biểu diễn ở 13 nước. Nhưng cuối cùng chị nhất quyết bỏ nghề để theo *nghệ thuật*. Cuộc đời không hứa trước những vinh quang chị gặt hái được ở làng văn, còn bản thân chị luôn nhận thấy công gai, tai ương trên con đường ấy. Song, làm thơ với Xuân Quỳnh là *sống thêm một cuộc đời nữa* và không thể từ bỏ, vì như thế, khó nào đánh mất mình.

*Ôi trời xanh – xin trả cho vô tận
Trời không xanh trong đất mắt em xanh
Và trong em không thể không còn anh
Nếu ngày mai em không làm thơ nữa!*

(Nếu ngày mai em không còn thơ nữa)

Hiếm thấy nhà thơ nào có sự hòa quyện *nhiều con người* trong cùng một người phụ nữ như Xuân Quỳnh. Thơ chị là khúc hát trữ tình đậm thắm của người con, người tình, người vợ, người mẹ, của một công dân. Chừng ấy con người có mặt trong ngôi – nhà – thơ con người của chị, một tâm hồn phong phú. Người làm thơ tài hoa nhưng rất đời hồn nhiên, thành thật và sâu lắng trong cảm xúc của mình. Bởi vậy ngôn ngữ thơ của Xuân Quỳnh cầu kỳ, cao xa mà gần gũi, thân thuộc như hàng ngày. Chị đã thổi vào thơ hơi thở ấm nồng nắn của trái tim, và đáng vẻ cốt cách của mình lên câu chữ.

Điều ấy làm nên sức hấp dẫn đặc biệt của thơ Xuân Quỳnh, bình thường nhưng lại không rơi vào tầm thường. Những hình ảnh ấy đi vào thơ với bóng dáng thân thuộc và tràn ngập tình thương mến của tác giả. Chị viết về mẹ của anh (mẹ chồng) như chính mẹ mình, hơn nữa với sự đồng cảm của người phụ nữ về niềm vui, nỗi đau, hạnh phúc và bất hạnh ở đời:

*Ngày xưa má mẹ cũng hồng
Bên anh mẹ thức lo từng cơn đau
Bây giờ tóc mẹ trắng phau
Để cho mái tóc trên đầu anh đen
Đâu con dốc nắng đường quen
Chợ xa gánh nặng mẹ lên mấy lần
Thương anh thương cả bước chân
Giống bàn chân mẹ tảo tần năm nao*

(Mẹ của anh)

Những câu thơ cho con của Xuân Quỳnh thuộc loại hay nhất của thơ về trẻ con. Có người nói, *chùm thơ này đã nâng bản chất làm mẹ lên nghệ thuật làm mẹ*, vì những hiểu biết tinh tế tâm hồn trẻ thơ. Song điều đáng quý vẫn là tình yêu dào dạt, sự chất chiu đùm bọc tuổi thơ của một người mà khi đối diện với các em vẫn thấy thiếu:

*Nắng thì lưng mẹ làm cây
Đạn bom mẹ đã vòng tay làm hầm
Một năm... rồi lại mười năm
Có bao em bé còn nằm nữa đâu
Vàng trắng đã với trên đầu
Dòng sông đã gãy nhịp cầu tuổi thơ...*

(Bài hát ru em bé trên đường chạy giặc)

Tình yêu của mẹ đối với con có phần thuộc về bản năng, tự nhiên. Nghệ thuật ở mức thấp có tính tự phát của tình cảm. Nghệ thuật cũng như tình yêu càng đẹp để càng tinh tế bởi ánh sáng trí tuệ. Những rung động đời thường trong thơ Xuân Quỳnh là cảm xúc sâu sắc của trí tuệ và mang đậm cá tính sáng tạo của một cây bút tài hoa.

Đóng góp nhiều trong đời làm thơ của Xuân Quỳnh là mảng thơ trữ tình. từ những ngày mới ra mắt bạn đọc, người ta đã cảm nhận thơ tình của cô diễn viên múa có hướng là lạ. Một người con gái tự tin ở sức mình, hơn nữa còn muốn che chở cho người khác.

*Ngủ đi anh! Cứ ngủ
Đã có em thức canh
Cho giấc mơ anh*

...

*Ngủ ngon anh! Để mai bình minh đến
Buồm chúng ta lại tung cánh ra khơi.*

(Ru)

Càng về sau, bản tính tự tin ấy đã khắc phục được sự e dè, thụ động cố hữu của người phụ nữ Việt Nam. Tình yêu được diễn đạt với mọi cung bậc: phóng khoáng, thiết tha và dữ dội hơn:

*Những ngày không gặp nhau
Biển bạc đầu thương nhớ
Những ngày không gặp nhau
Lòng thuyền đau rạn vỡ
Nếu từ giã thuyền rồi
Biển chỉ còn sóng gió
Nếu phải cách xa anh
Em chỉ còn bão tố.*

(Thuyền và biển)

Tuy nhiên, những đột phá ấy chỉ cốt diễn đạt đầy đủ mọi nẻo đường của tình yêu chứ không bao giờ biến hóa đi. Người đọc thấy thơ Xuân Quỳnh thiết tha, đắm thắm và gần gũi với bao trái tim đôi lứa đang yêu:

*Bầu trời xanh hơn cả lúc nằm mơ
Và hạnh phúc trong bàn tay có thật:
Chiếc áo mắc trên tường
Màu hoa sau cửa kính
Nồi cơm reo trên ngọn bếp đèn
Anh trở về, trời xanh của riêng em*

(Bầu trời đã trở về)

Mấy tháng trước khi qua đời như một điềm gỡ, có người chép gửi cho Xuân Quỳnh mấy câu thơ của nữ bá tước thi sĩ Pháp, Noailles:

*Tôi ao ước thơ tôi ngày mai ấy
Bao chàng trai sẽ cầm đọc say mê
Họ quên hết người vợ hiền thực tại
Mở hồn ra nồng nhiệt đón tôi về*

Xuân Quỳnh đọc và nói: Nếu thơ của tôi là nguyên nhân làm đổ vỡ hạnh phúc của bao người thì tôi không làm thơ nữa. Sự thật, Xuân Quỳnh bao giờ cũng đứng ở ngôi – nhà – thơ mình để làm thơ mình. Và ở đó chị là người yêu, người vợ, người mẹ... thiết tha mong đợi cuộc sống bình yên. Tâm hồn người phụ nữ ấy trong trẻo, đôn hậu giàu yêu thương và vị tha, đến cuối đời vẫn lo lắng, chắt chiu cho người khác. Cho dù *nửa chừng xuân thoát gẫy cành thiên hương* Xuân Quỳnh đã sống hết mình và có những bước đi dài trên con đường nghệ thuật mà không để ai cũng có được.